

BELEIDSPLAN 2019

Invloedrijk op goed bestuur en duurzaamheid

EUMEDION

INHOUDSOPGAVE	Blz.
BEKNOPT ACTIVITEITENOVERZICHT 2019	3
1. VOORWOORD	5
2. AANDACHTSPUNTEN VOOR 2019	7
2.1 BELEIDSMATIG	7
2.2 DIALOOG MET BEURSVENNOOTSCHAPPEN EN AVA'S 2019	17
2.3 VERANTWOORDELIJKHEDEN INSTITUTIONELE BELEGGERS	18
3. EVENEMENTEN	20
4. DIENSTVERLENING	21
4.1 INFORMATIEVERSTREKKING	21
4.2 DIALOOG	22
4.3 VERGADERING VAN DEELNEMERS	22
5. COMMISSIES	23
5.1 JURIDISCHE COMMISSIE	23
5.2 VERSLAGGEVINGS- EN AUDIT COMMISSIE	23
5.3 ONDERZOEKSCOMMISSIE	23
5.4 BELEGGINGSCOMMISSIE	23
5.5 PUBLIC RELATIONS COMMISSIE	24
5.6 WERKGROEP BESTUURDERSBEZOLDIGING	24
6. INTERNE ORGANISATIE	25
6.1 WERVEN VAN NIEUWE DEELNEMERS EN ONDERHOUD VAN CONTACTEN	25
6.2 DEELNAME AAN HET MAATSCHAPPELIJK DEBAT	25
6.3 BESTUUR	25
6.4 SECRETARIAAT	26
7. CONTACT	27

BEKNOPT ACTIVITEITENOVERZICHT 2019

1. Beleidsmatig nationaal

- Implementatie herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten
- Wettelijke maatregelen tegen activistische aandeelhouders
- Inwerkingtreding Nederlandse Stewardship Code

2. Beleidsmatig internationaal

- Europese wetgeving inzake *Sustainable Finance*
- Europees raamwerk voor de toetsing van buitenlandse investeringen in strategische Europese vennootschappen
- Richtlijnvoorstel over grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing

3. Dialoog met beursvennootschappen en aandeelhoudersvergaderingen (AVA's) 2019

- Dialoog met de belangrijkste Nederlandse beursvennootschappen en facilitering van engagementactiviteiten door Eumedion-deelnemers
- Toepassing Speerpuntenbrief 2019 (verslaggeving over langetermijnwaardecreeatie en over diversiteit)
- Rapportage evaluatie AVA-seizoen 2019

4. Evenementen

- Symposium 2019
- Gastheer ICGN-congres 2019
- Seminar over ESG-engagement

Op grond van artikel 15.8 van de statuten van Eumedion wordt jaarlijks uiterlijk in de maand december door het Algemeen bestuur een jaarlijks beleidsplan, waaronder begrepen de begroting voor het volgende boekjaar, ter vaststelling voorgelegd aan de Vergadering van deelnemers. Op grond van artikel 4.3 jo. 3.2 van het Reglement Algemeen en Dagelijks bestuur is het Dagelijks bestuur, onder toezicht van het Algemeen bestuur, belast met de uitvoering van de activiteiten die in het beleidsplan zijn aangekondigd. De concrete uitvoering is, op grond van artikel 1.3 van het Reglement Directeur, gedelegeerd aan de directeur van Eumedion.

1. VOORWOORD

Zowel aandeelhouders als grote beursvennootschappen staan er in de publieke opinie slecht op. “Aandeelhouders zijn de minst populaire groep in Nederland”, zo schreef De Volkskrant eind 2017 na een jaar vol van aandeelhoudersactivisme en vijandige overnamepogingen. De reputatie van de grootste Nederlandse beursvennootschappen kwam in 2018 onder druk te staan door controverses over (de hoogte van) bestuurdersbeloningen, over het betalen van *een fair share* aan belastingen en een *high profile case* van structurele overtredingen van de antiwitwaswetgeving. 2019 zal een belangrijk jaar voor aandeelhouders én de grote beursvennootschappen worden waarin belangrijke stappen moeten worden gezet om het vertrouwen vanuit de samenleving te herstellen. De thematiek van het Eumedion-symposium in 2018 – ‘De rol van de beursonderneming en haar aandeelhouders in de samenleving’ – was wat dat betreft met een vooruitziende blik gekozen en vond op het juiste moment plaats.

Vanuit de politiek en de grote beursvennootschappen wordt momenteel vooral het belang onderstreept van een betere communicatie tussen de grote beursvennootschappen en de samenleving. Dit achten wij ook van belang, maar dat is in onze ogen niet de belangrijkste voorwaarde voor het herstel van vertrouwen. Wij denken dat het maatschappelijk vertrouwen in aandeelhouders en grote beursvennootschappen alleen kan worden herwonnen door aan de samenleving met daden te laten zien dat thema’s als integer en duurzaam handelen, een gezonde interne cultuur van openheid en aanspreekbaarheid, een verantwoord beloningsbeleid en goede relaties met alle belanghebbenden geen mooie woorden op papier zijn, maar dat deze thema’s ook daadwerkelijk centraal staan in de uitvoering van de strategie en het beleid. Dat levert soms spanningen op tussen het korte- en het langetermijnbelang van de vennootschap en haar belanghebbenden en ook tussen het microbelang van de onderneming en het macrobelang van de samenleving.

Die spanningen zijn bijvoorbeeld zichtbaar bij de maatregelen om klimaatverandering en (inkomens)ongelijkheid tegen te gaan en het bewerkstelligen van gendergelijkheid in besturen en raden van commissarissen (RvC’s). Zo wil een individuele beursvennootschap bijvoorbeeld aan de ene kant op het terrein van bestuurdersbeloningen concurrerend zijn zodat de beste bestuurders kunnen worden aangetrokken en behouden, terwijl hierdoor aan de andere kant de beloningsverschillen binnen en buiten de vennootschap kunnen toenemen. Te grote beloningsverschillen, zowel binnen als buiten de vennootschap, kunnen een bedreiging vormen voor de sociale verbondenheid binnen vennootschappen en het maatschappelijke vertrouwen in deze vennootschappen.

Uiteindelijk blijkt het ‘microbelang’ (een stijging van de bestuurdersbeloning om als vennootschap concurrerend te blijven) het toch vaak te winnen van het ‘macrobelang’ (het verminderen van inkomensongelijkheid). Dit vergroot de kans op spanningen in de samenleving, op een ondermijning

EUMEDION

van de maatschappelijke *license to operate* van vennootschappen en daarmee op een aantasting van een stabiel ondernemings- en beleggingsklimaat. Het bewerkstelligen van een goede balans tussen het micro- en macrobelang, niet alleen op het terrein van bestuurdersbeloningen, maar ook op terreinen als klimaatverandering, belastingbeleid en *gendergelijkheid* in besturen en RvC's, zal voor beursvennootschappen én institutionele beleggers in 2019 een grote uitdaging zijn.

Wij hopen dat u bereid bent om samen met Eumedion deze uitdaging in het spannende jaar 2019 aan te gaan.

Den Haag, 12 december 2018

Garmt Louw
(voorzitter)

Rients Abma
(directeur)

2. AANDACHTSPUNTEN VOOR 2019

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste aandachtspunten voor Eumedion in 2019, zowel in de dialogen met beleidsmakers en *standard setters* als in de dialogen met individuele beursvennootschappen.

2.1 Beleidsmatig

2.1.1 Implementatie herziene richtlijn aandeelhoudersrechten

Op 20 mei 2017 is de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten in het Publicatieblad van de Europese Unie gepubliceerd. Uiterlijk op 10 juni 2019 moet deze richtlijn zijn omgezet in de Nederlandse wet- en regelgeving. De herziene richtlijn voorziet niet alleen in nieuwe rechten voor aandeelhouders, maar bevat ook een (groot) aantal transparantieverplichtingen waaraan pensioenfondsen, levensverzekeraars en vermogensbeheerders moeten voldoen. Het wetsvoorstel ter implementatie van de herziene richtlijn is op 16 oktober 2018 naar de Tweede Kamer gestuurd. De richtlijn bevat een aanzienlijk aantal lidstaatopties, waarbij de lidstaten vrij zijn om die opties in nationale wetgeving om te zetten of juist erbuiten te laten.

Inzet van Eumedion is om de lidstaatopties die bijdragen aan een beter Nederlands beleggingsklimaat in de Nederlandse wet- en regelgeving om te zetten. Bij de bepaling van deze inzet vormen de voorstellen die Eumedion heeft gedaan in haar in 2016 gepubliceerde *position paper* over de bescherming van minderheidsaandeelhouders, een belangrijke richtsnoer. Verder zet Eumedion in op eenduidige transparantieregels voor institutionele beleggers en een verdergaande grip van de AVA op het beloningsbeleid van beursvennootschappen. Eumedion zal deze elementen in 2019 tijdens de parlementaire behandeling van het implementatiewetsvoorstel onder de aandacht van de Tweede Kamerfracties brengen.

2.1.2 Wettelijke maatregelen tegen activistische aandeelhouders

Het kabinet heeft in zijn regeerakkoord aangekondigd dat beursvennootschappen het wettelijke recht moeten krijgen om een bedenktijd van maximaal 250 dagen in te roepen indien zij te maken krijgen met aandeelhoudersvoorstellen voor een “fundamentele strategiewijziging”. Het gaat hierbij om aandeelhoudersvoorstellen die leiden tot de schorsing of het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, tot de benoeming van één of meer niet door de zittende RvC gewenste bestuurders of commissarissen of tot wijzigingen in de statutaire regeling over de benoeming, schorsing en ontslag van bestuurders en commissarissen. De bedenktijd kan niet worden ingeroepen als de desbetreffende vennootschap zélf een beschermingsconstructie heeft ingezet, zoals prioriteitsaandelen of de uitgifte van beschermingspreferente aandelen. Op 7 december 2018 is een voorontwerp van het wetsvoorstel in consultatie gebracht. Zoals ook in 2017 en 2018 is uitgedragen, is Eumedion tegen de invoering van een wettelijke bedenktijd. Overheidsingrijpen is naar de mening van Eumedion niet nodig, omdat alle grote Nederlandse

beursvennootschappen zelf al voldoende beschermingsconstructies hebben. Bovendien hebben de meeste beursvennootschappen statutaire regelingen die het voor aandeelhouders sowieso lastig maken om bestuurders en commissarissen te schorsen of te ontslaan en om eigen kandidaten voor het bestuur en de RvC benoemd te krijgen. Veelal is hiervoor een 2/3 stemmeerderheid nodig die ook nog eens ten minste 50% van het geplaatste kapitaal dient te vertegenwoordigen. Verder is het de vraag of het bestuur of de RvC geen tegenstrijdig belang heeft bij het invoeren van een bedenktijd als zijn eigen positie op het spel staat. Vanuit een meer principieel gezichtspunt bezien is het moeilijk te rechtvaardigen dat fundamentele aandeelhoudersrechten als de benoeming en het ontslag van bestuurders en commissarissen, welke cruciaal zijn voor de *checks and balances* binnen de vennootschap en voor de disciplinerende werking van het bestuur en de RvC, kunnen worden opgeschort door juist die partijen. Dit draait de principaal-agent-relatie immers om. Eumedion zal deze punten begin 2019 in de consultatiereactie opnemen en bij de parlementaire behandeling van het definitieve wetsvoorstel onder de aandacht brengen van de Tweede en Eerste Kamer. De bevindingen en conclusies van het in opdracht van Eumedion door de Rijksuniversiteit Groningen uit te voeren onderzoek naar percepties van beleggers betreffende de relatie tussen beschermingsconstructies en de waarde van Nederlandse beursvennootschappen zullen daarbij ook worden betrokken.

2.1.3 Invoering lagere meldingsdrempel voor aandeelhouders

In het regeerakkoord wordt aan beursvennootschappen met een jaaromzet van meer dan € 750 miljoen de mogelijkheid geboden om aandeelhouders te vragen, wanneer die ten minste 1% van de aandelen houden, zich als grootaandeelhouder te laten registreren bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Een voorontwerp van een wetsvoorstel dienaangaande wordt in 2019 verwacht. Eumedion staat kritisch tegenover dit voorstel. Een plicht om al bij het bereiken van een 1%-aandelenbelang een melding bij de AFM te doen, leidt tot hoge administratieve lasten voor institutionele beleggers en is bovendien niet nodig. De herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten regelt al dat beursvennootschappen partijen in de bewaarketen kunnen vragen de aandeelhouders die ten minste 0,5% van de aandelen houden te identificeren, zonder dat dergelijke aandeelhouders via meldingsformulieren onverwijld een melding bij de publieke toezichthouder moeten doen. De beursvennootschappen kunnen hun '1%-aandeelhouders' derhalve al identificeren. Eumedion zal deze argumenten opnemen in haar commentaar op dit ontwerp-wetsvoorstel.

2.1.4 Nota modernisering ondernemingsrecht

Eind 2016 heeft de toenmalige Minister van Justitie & Veiligheid een nota over de voortgang van de modernisering van het Nederlandse ondernemingsrecht naar de Tweede Kamer gestuurd. In de nota maakte de minister kenbaar dat bezien kan worden in hoeverre er behoefte is aan de uitgifte van stem- en winstrechtloze aandelen door beursvennootschappen. Nu is dat in Nederland nog verboden. Ook overwoog hij een verkorting van de termijn voor het bijeenroepen van een AVA. Nu

bedraagt deze termijn voor beursvennootschappen nog 42 dagen. Het is niet uitgesloten dat deze voornemens in 2019 een vervolg zullen krijgen. Eumedion staat kritisch tegenover de hiervoor genoemde gedachten, omdat zij op de wat langere termijn een negatieve uitwerking kunnen hebben op de aantrekkelijkheid van Nederlandse beursvennootschappen om in te beleggen. Eumedion zal dit in 2019 uitdragen naar de minister voor Rechtsbescherming en naar de leden van de Tweede Kamer.

2.1.5 Voorstel voor een Klimaatwet

Een coalitie van de vier regeringspartijen aangevuld met de oppositiepartijen GroenLinks, SP en PvdA hebben op 27 juni 2018 een gewijzigd initiatiefwetsvoorstel voor een Klimaatwet gepresenteerd. Het initiatiefwetsvoorstel voorziet in een verplichting voor de regering om de uitstoot van broeikasgassen in Nederland in 2050 met ten minste 95% te reduceren ten opzichte van het niveau in 1990. Teneinde deze doelstelling te bereiken, wordt gestreefd naar een reductie van de emissies van broeikasgassen van 49% in 2030 en naar een volledige CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050. Het initiatiefwetsvoorstel voorziet in een kader voor de ontwikkeling en effectmeting alsmede voor de verantwoording over het klimaatbeleid, onder meer via een vijfjaarlijks klimaatplan en een jaarlijkse klimaatnota. Het klimaatplan bepaalt de doelen voor de periode van 5 jaar en geeft richting aan de klimaatdoelen voor de daaropvolgende 10 jaar. Naast de te nemen maatregelen om de klimaatdoelen te behalen, besteedt het klimaatplan ook aandacht aan de gevolgen van het te voeren klimaatbeleid voor de economie, de werkgelegenheid en opleiding en scholing van werknemers. In de klimaatnota, die jaarlijks door de minister van Economische Zaken en Klimaat aan de Eerste en Tweede Kamer moet worden aangeboden, staat aangegeven of er aanvullende maatregelen nodig zijn om aan de in het wetsvoorstel opgenomen klimaatdoelen te voldoen. De klimaatnota zou iedere vierde donderdag van oktober, op de zogenaamde "klimaatdag", in de Tweede Kamer moeten worden besproken. Eumedion is voorstander van een nationale Klimaatwet, mede omdat dit zekerheid biedt aan beursvennootschappen en beleggers over de doelstellingen waaraan moet worden voldaan op de middellange tot langere termijn. Eumedion zal deze positie tijdens de verdere parlementaire behandeling in 2019 blijven uitdragen.

2.1.6 Wetsvoorstel dwangakkoord buiten faillissement

Het kabinet zal in 2019 naar alle waarschijnlijkheid een vernieuwd wetsvoorstel 'dwangakkoord' naar de Tweede Kamer sturen, waarin alvast rekening wordt gehouden met de nieuwe Europese richtlijn over herstructurering en faillissement. Het wetsvoorstel maakt sanering en herstructurering van schulden van een vennootschap buiten faillissement mogelijk door aandeelhouders en obligatiehouders die hierbij op oneigenlijke gronden dwarsliggen, te dwingen om mee te werken. Doel is om vennootschappen die wel rendabele bedrijfsactiviteiten hebben maar vanwege een te zware schuldenlast insolvent dreigen te raken, van de ondergang te redden. Het conceptwetsvoorstel, waarover eind 2017 een consultatie is gehouden, gaat ervan uit dat een

vennootschap eerst via de minnelijke weg probeert om met haar schuldeisers en aandeelhouders tot een akkoord te komen. Pas als dit niet lukt, komt de mogelijkheid van een dwangakkoord in beeld. Een akkoord komt alleen voor rechterlijke goedkeuring in aanmerking als eerst een traject is doorlopen waarbij een aantal procedurevoorschriften in acht is genomen betreffende de aanbieding, de inhoud en de inrichting van het akkoord en waarbij de schuldeisers en aandeelhouders die door het akkoord worden geraakt in de gelegenheid zijn gesteld om zich via een stemming over het akkoord uit te spreken. De stemming geschiedt per klasse van schuldeisers en aandeelhouders, in een fysieke vergadering (al dan niet met gebruik van een elektronisch communicatiemiddel) dan wel via een schriftelijke procedure. Voor het aannemen van het akkoord is noodzakelijk dat tenminste één klasse van schuldeisers of aandeelhouders met het akkoord heeft ingestemd en dat binnen die klasse een 2/3 stemmeerderheid is behaald. Bij het bepalen van de stemuitslag wordt alleen gekeken naar die schuldeisers en aandeelhouders die daadwerkelijk de moeite hebben genomen om hun stem uit te brengen. Hiermee wordt voorkomen dat door het wegblijven van ongeïnteresseerde schuldeisers of aandeelhouders de kansen dat een akkoord tot stand komt, al dan niet onbedoeld worden verkleind. Goedkeuring van het akkoord door de rechter is al mogelijk wanneer er ten minste één klasse met het akkoord heeft ingestemd. Eumedion zal het definitieve wetsvoorstel onder meer beoordelen op de vraag of voldoende waarborgen ter bescherming van aandeel- en obligatiehouders zijn opgenomen.

2.1.7 Wetsvoorstel tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie

Op 15 november 2016 heeft de regering een wetsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd dat het voor aandeelhouders gemakkelijker maakt om hun schade collectief te verhalen. Mede door de verkiezingen in 2017 duurt de parlementaire behandeling lang en zal deze naar verwachting pas in 2019 kunnen worden afgerond. Op grond van het wetsvoorstel krijgen representatieve belangenorganisaties de mogelijkheid om bij de rechter een schadevergoeding te vorderen voor een groep gedupeerde aandeelhouders. De collectieve schadevergoedingsactie biedt vooral uitkomst als partijen niet bereid zijn in onderhandeling te treden om de schade collectief af te wikkelen of er niet in slagen om te schikken (de gewenste 'stok achter de deur'). Eumedion steunt het wetsvoorstel omdat het een collectieve afwikkeling van massaschade bevordert. Er is volgens Eumedion een juiste balans gevonden tussen de belangen van gedupeerden om hun rechten te verwezenlijken en de belangen van aangesprokenen om beschermd te zijn tegen ongefundeerde of lichtvaardige massaclaims. Eumedion zal dit standpunt in 2019 blijven uitdragen naar de Tweede en Eerste Kamer.

2.1.8 Voorstellen ter aanscherping van de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen

De maatschappelijke commotie over een aantal in 2018 gepresenteerde beloningsvoorstellen bij beursgenoteerde banken en verzekeraars, was voor zeven oppositiepartijen in de Tweede Kamer de aanleiding om in het voorjaar van 2018 een initiatiefwetsvoorstel in te dienen. De systeemrelevante banken ABN AMRO, Rabobank, ING, Volksbank, BNG en de Waterschapsbank

worden op grond van het initiatiefwetsvoorstel verplicht om voortaan een voorgenomen vaststelling van de vaste bezoldiging van een nieuwe bestuurder of een verhoging van de vaste bezoldiging van een zittende bestuurder ter instemming aan de minister van Financiën voor te leggen. Voornoemde oppositiepartijen willen verder de wettelijke definitie van vaste bezoldiging aanscherpen. Aandelen in de vennootschap en andere financiële instrumenten waarvan de waardevermindering mede afhankelijk is van de waardevermindering van aandelen in de vennootschap of daaraan verbonden uitkeringen, zouden voortaan niet meer onder de vaste bezoldiging mogen vallen. In het kader van de evaluatie van de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen stelde de minister van Financiën in de zomer van 2018 een drietal alternatieve maatregelen voor: i) de introductie van de wettelijke verplichting tot terugvordering van een deel van de vaste bezoldiging (boven een bepaald minimum) van bestuurders als er staatssteun aan een bank of verzekeraar wordt gegeven; ii) de introductie van de wettelijke verplichting dat bestanddelen van een vaste bezoldiging waarvan de waarde afhankelijk is van de marktwaarde van de eigen vennootschap, zoals aandelen, door bestuurders en medewerkers gedurende een nog te specificeren aantal jaren moeten worden aangehouden en iii) de introductie van de wettelijke verplichting dat het bezoldigingsbeleid van financiële ondernemingen voorschrijft op welke wijze de bezoldigingen van bestuurders en medewerkers zich verhouden tot de maatschappelijke functie van de onderneming. Eumedion is kritisch over het nut en de noodzaak voor hernieuwd overheidsingrijpen ten aanzien van de regels voor beloningen bij banken en verzekeraars. Eumedion heeft de politiek voorgesteld om de grip van de AVA op het beloningsbeleid voor het bestuur te versterken, zodat aandeelhouders gemakkelijker een exorbitant beloningsbeleid kunnen tegenhouden. Eumedion wijst er hierbij op dat aandeelhouders een steeds kritische houding hebben ten aanzien van voorstellen die resulteren in forse beloningsstijgingen. Om die aandeelhouderstrend verder te versterken, stelt Eumedion voor om wettelijk te regelen dat een voorstel om de vaste beloning van bestuurders sterk te verhogen (dat wil zeggen een verhoging die uitgaat boven het jaarlijkse inflatiecijfer) voortaan wordt aangemerkt als een majeure wijziging van het beloningsbeleid die eerst moet worden goedgekeurd door de AVA. Daarnaast stelt Eumedion voor om te regelen dat bij beursvennootschappen waarvan certificaten aan een gereguleerde markt worden verhandeld, alleen de certificaathouders nog mogen stemmen over een beloningsvoorstel. Het aan de vennootschap gelieerde administratiekantoor zou zich moeten onthouden van stemmen, zodat deze geen beslissende invloed meer kan uitoefenen op een stemming over een voorstel voor een nieuw beloningsbeleid voor het bestuur. Tot slot vindt Eumedion dat een voorstel tot wijziging van het beloningsbeleid voor een bestuur een breed draagvlak onder aandeelhouders behoeft, vooral onder zogenoemde duurzame en verantwoorde aandeelhouders. Daarom zou een besluit van de AVA om het beloningsbeleid voor het bestuur te herzien voortaan moeten worden genomen met een stemmeerderheid van ten minste 75% in plaats van met een gewone meerderheid. Eumedion zal deze voorstellen in 2019 verder uitdragen.

2.1.9 Initiatiefwetsvoorstel tot vergroten inspraak pensioendeelnemers over uitsluitingsbeleid en verantwoord beleggingsbeleid

D66 heeft in het voorjaar van 2018 een voorontwerp van een initiatiefwetsvoorstel gepubliceerd waarin wordt geregeld dat verantwoordings- en belanghebbendenorganen van pensioenfondsen het uitsluitingsbeleid van het pensioenfonds voortaan moeten goedkeuren. Ten aanzien van het overkoepelende 'maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid' zouden zij een adviesrecht moeten krijgen. Het doel van het initiatiefwetsvoorstel is het vergroten van de invloed van deelnemers bij pensioenfondsen. Volgens D66 kan hierdoor het draagvlak onder het pensioenstelsel worden versterkt. Deelnemers kunnen er volgens de indiener straks voor zorgen dat hun wensen en belangen beter weerklank vinden bij het pensioenfondsbestuur en in het beleggingsbeleid. Eumedion is sceptisch over het initiatiefwetsvoorstel. Zij heeft er haar consultatiereactie op gewezen dat door middel van een goedkeuringsrecht ten aanzien van het uitsluitingsbeleid alleen kan worden voorkomen dat bepaalde ondernemingen of sectoren worden uitgesloten van de beleggingsportefeuille. Het behelst geen recht voor de pensioendeelnemers om een voorstel tot uitsluiting van bepaalde ondernemingen of sectoren te doen. Eumedion zou liever zien dat meer pensioenfondsen vrijwillig de dialoog aangaan met hun verantwoordings- en belanghebbendenorganen over hun 'totale' verantwoord beleggingsbeleid, dus inclusief het uitsluitingsbeleid. Het is volgens Eumedion belangrijk dat pensioenfondsen via deze organen nagaan of het gevoerde beleid inzake verantwoord en duurzaam beleggen aansluit bij de wensen van de deelnemers. Eumedion is van mening dat dit binnen de bestaande wet- en regelgeving al goed mogelijk is, zoals de praktijk bij verschillende pensioenfondsen al laat zien. Eumedion vraagt zich daarom af of het voorgestelde wettelijke adviesrecht ten aanzien van het verantwoord beleggingsbeleid wel echt noodzakelijk is. Het wetsvoorstel is op 3 december 2018 bij de Tweede Kamer ingediend. Eumedion zal in 2019 onder meer deze punten onder de aandacht van de Tweede Kamerfracties brengen.

2.1.10 Evaluatie aanpassing enquêterecht

Op 21 maart 2018 heeft de minister voor Rechtsbescherming de evaluatie van de in 2013 in werking getreden aanpassing van het enquêterecht naar de Tweede Kamer gestuurd. In een in het najaar van 2018 gehouden expertbijeenkomst heeft Eumedion gepleit voor aanpassing van de toegangsdrempels voor een enquêteverzoek, zodat met name aandeelhouders van grote beursvennootschappen eenvoudiger een enquêteprocedure kunnen starten. Eumedion zal dat pleidooi in 2019 herhalen.

2.1.11 Wetsvoorstel ongewenste zeggenschap telecommunicatie

In 2019 zal mogelijk een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer worden ingediend waarin de Minister van Economische Zaken en Klimaat de bevoegdheid krijgt om het houden van overwegende zeggenschap in een Nederlands telecombedrijf te verbieden indien deze zeggenschap tot relevante invloed in de Nederlandse telecomsector leidt en hierdoor de nationale veiligheid of

openbare orde in gevaar kan komen. Het wetsvoorstel was reeds in 2014 aangekondigd na de vijandige poging van het Mexicaanse telecombedrijf América Móvil om KPN over te nemen. Het wetsvoorstel is verder ingegeven door de verschuivende economische machtsverhoudingen in de wereld, waardoor de kans groter wordt dat overnames worden geïnitieerd vanuit geopolitieke motieven. Dit kan volgens het kabinet gevaren met zich meebrengen, zowel vanuit het perspectief van de nationale veiligheid als vanuit het perspectief van de openbare orde. In principe worden alle Nederlandse telecombedrijven door de minister als van vitaal belang voor de instandhouding van het maatschappelijke leven. Eumedion staat op zich positief tegenover het wetsvoorstel. Wel vindt zij het van groot belang dat het voor kapitaalverschaffers klip en klaar is op wie de wetgeving precies betrekking heeft en hoe deze door de overheid zal worden toegepast. Het opstellen van duidelijke en strikte toepassingscriteria (die verenigbaar zijn met het Europese recht) is daarvoor een noodzakelijke voorwaarde. Eumedion zal deze punten bij de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel in 2019 onder de aandacht van de Tweede Kamerfracties brengen.

2.1.12 Voorstel voor een verordening inzake screening van buitenlandse investeringen

De Europese Commissie heeft in september 2017 een voorstel voor een verordening gepubliceerd dat voorziet in een Europees raamwerk voor de toetsing van investeringen in bepaalde strategische ondernemingen door niet-EU-partijen. Het gaat dan om ondernemingen die voor een lidstaat van vitaal belang zijn voor (onder meer) de infrastructuur, de technologie, de voorziening van bepaalde grondstoffen en de informatiebeveiliging. Op grond van het voorstel mag een potentiële overname van deze strategische ondernemingen door een niet-Europese partij worden getoetst op gronden van nationale veiligheid en openbare orde. Lidstaten mogen daarbij in het bijzonder de vraag betrekken of de desbetreffende bieder wordt gecontroleerd door de overheid van een niet-Europees land. Als een EU-lidstaat besluit tot toetsing van een overname, dan moeten ook de Europese Commissie en andere lidstaten daarvan op de hoogte worden gebracht en in de gelegenheid worden gesteld om een opinie respectievelijk een commentaar te geven. De 'toetsende' lidstaat moet de opinie en de commentaren in overweging nemen. De Europese Commissie en de andere lidstaten kunnen een dergelijke overname echter niet eigenstandig blokkeren. Eumedion vindt het positief dat de Europese Commissie met een Europees raamwerk voor de toetsing van buitenlandse investeringen op grond van de veiligheid of de openbare orde is gekomen, maar heeft de nodige bedenkingen bij de uitwerking van het raamwerk. Zo vindt Eumedion onder meer dat toetsing van buitenlandse investeringen alleen in uitzonderlijke gevallen aan de orde moet zijn, dat moet worden verduidelijkt welke sectoren door de conceptverordening worden bestreken, dat het begrip 'buitenlandse investering' zou moeten worden verduidelijkt en dat de begrippen 'veiligheid en openbare orde' zouden moeten worden afgebakend. Eumedion zal deze punten in 2019 verder onder de aandacht brengen bij de Nederlandse onderhandelingsdelegatie van de Europese Raad en de leden van het Europees Parlement.

2.1.13 Richtlijnvoorstel over grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing

Op 25 april 2018 heeft de Europese Commissie een voorstel voor een richtlijn over grensoverschrijdende omzetting, fusie en splitsing gepubliceerd. Het richtlijnvoorstel heeft tot doel om het voor vennootschappen gemakkelijker te maken hun zetel binnen de EU van de ene naar de andere lidstaat te verplaatsen. Tot nu toe kan namelijk alleen via een ingewikkelde grensoverschrijdende fusie de statutaire zetel transnationaal worden verhuisd. De Europese Commissie wil via haar richtlijnvoorstel wel voorkomen dat de verplaatsing puur wordt gedreven door belastingontwijking, het uithollen van werknemersrechten of het aantasten van de belangen van minderheidsaandeelhouders of schuldeisers. Zo zal de bevoegde autoriteit uit de 'lidstaat van vertrek' expliciet moeten nagaan of voldaan is aan alle voorwaarden en dat alle procedures en formaliteiten correct zijn in de lidstaat van vertrek zijn vervuld. Daarnaast moet hij nagaan of de grensoverschrijdende omzetting of splitsing geen kunstmatige constructie voor belastingontwijking is. De bevoegde autoriteit zal die beoordeling mede moeten baseren op een schriftelijk bericht van één of meer onafhankelijke deskundigen. Minderheidsaandeelhouders die tegen de grensoverschrijdende omzetting, fusie of splitsing hebben gestemd, moeten in aanmerking kunnen komen voor een schadeloosstelling in contanten. Eumedion is over het algemeen positief over het richtlijnvoorstel. Wel vindt Eumedion dat het richtlijnvoorstel op een aantal punten zou moeten worden aangepast. Zo vindt Eumedion dat geregeld zou moeten worden dat aandeelhouders apart kunnen stemmen over governance- en zeggenschapsgerelateerde bepalingen die samenhangen met een voorstel tot grensoverschrijdende omzetting, fusie of splitsing. Gebundelde stemmingen doen volgens Eumedion afbreuk aan de bescherming van aandeelhouders. Daarnaast vindt Eumedion dat verduidelijkt moet worden op welke wijze aandeelhouders kunnen aantonen dat zij voldoen aan de voorwaarden die worden gesteld aan de gebruikmaking van de mogelijkheid om een schadeloosstelling in contanten te ontvangen als zij geen aandeelhouder willen worden van de nieuwe entiteit. Eumedion zal deze punten ook in 2019 onder de aandacht brengen bij de Europese instituties.

2.1.14 Niet-bindende EU-richtsnoeren voor het opmaken van een remuneratierapport

De Europese Commissie zal in 2019 waarschijnlijk zogenoemde niet-bindende richtsnoeren vaststellen voor de inhoud en vormgeving van de remuneratierapporten van Europese beursvennootschappen. Deze niet-bindende richtsnoeren vloeien voort uit de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten. Eumedion is groot voorstander van dergelijke richtsnoeren, omdat zij een bijdrage kunnen leveren aan het inzichtelijker maken van de uitvoering van het beloningsbeleid door de RvC. Eumedion heeft dan ook een positieve grondhouding ten aanzien van het in begin 2019 te verwachten consultatievoorstel over de richtsnoeren.

2.1.15 Wetgeving voortvloeiend uit het Europees Actieplan *Sustainable Finance*

Op 24 mei 2018 heeft de Europese Commissie de eerste wetgevende initiatieven gepubliceerd welke waren aangekondigd in het begin 2018 gepubliceerde Actieplan voor de verduurzaming van

de Europese kapitaalmarkt. Eén van de initiatieven betreft een voorstel voor een Europese verordening die alle Europese institutionele beleggers verplicht stelt een beleid te publiceren over de integratie van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsbeslissingsproces. Deze beleggers moeten ook aangeven of de duurzaamheidsrisico's een relevante impact zullen hebben op het verwachte rendement van de beleggingen en of het beloningsbeleid van deze institutionele beleggers consistent is met de integratie van de duurzaamheidsrisico's. De Europese Commissie heeft ook een voorstel tot wijziging van de Europese Benchmarkverordening gepubliceerd. Het voorstel omvat specifieke regels voor de ontwikkeling van indices die gericht zijn op vennootschappen met een relatief lage CO₂-uitstoot en op vennootschappen die hun CO₂-uitstoot reduceren in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Deze indices moeten institutionele beleggers betrouwbare handvatten bieden om tot een (substantiële) verlaging van de CO₂-uitstoot van hun beleggingsportefeuilles te komen. Tot slot heeft de Europese Commissie een voorstel voor een verordening gepresenteerd dat geharmoniseerde criteria (*taxonomy*) bevat om uit te maken of een activiteit of product al dan niet als duurzaam mag worden gekwalificeerd. Institutionele beleggers kunnen op die manier op een meer betrouwbare manier aan hun deelnemers of cliënten rapporteren of en in welke mate hun beleggingsportefeuille bijdraagt aan een schoner milieu en een betere wereld. De Europese Commissie hoopt dat uiterlijk in mei 2019 er met de Europese Raad en het Europees Parlement overeenstemming over de inhoud van de drie verordeningvoorstellen kan worden bereikt. De verordeningen zouden dan in mei 2020 in werking kunnen treden. Eumedion steunt in grote lijnen de voorstellen van de Europese Commissie. Wel plaatst Eumedion kanttekeningen bij een aantal specifieke voorstellen, en twijfelt zij aan het nut en de noodzaak van het voorstel tot wijziging van de Benchmarkverordening. Eumedion zal haar commentaar ook in 2019 onder de aandacht brengen bij de leden van het Europees Parlement en de Nederlandse onderhandelingsdelegatie binnen de Europese Raad.

2.1.16 Inventarisatie alternatieve verdienmodellen voor accountantskantoren

Het Ministerie van Financiën heeft aangekondigd om begin 2019 een adviescommissie over alternatieve structuurmodellen voor accountantskantoren in te zullen stellen. Deze adviescommissie moet een gedetailleerde inventarisatie maken van de voor- en nadelen van alternatieve structuurmodellen (zoals het eventueel afscheiden van de accountancytak van de fiscale en adviestak), de relevante internationale context inventariseren (waaronder Europese wet- en regelgeving en effecten binnen de mondiale markt) en adviseren over eventuele vervolgstappen. Eumedion staat positief tegenover dit initiatief en is bereid om hier in 2019 ook input voor te leveren.

2.1.17 IASB discussiepaper/*exposure draft* 'Primary Financial Statements'

De International Accounting Standards Board (IASB) is van plan om begin 2019 een discussiepaper of *exposure draft* te publiceren waarin de plannen voor het verbeteren van de primaire financiële overzichten worden gepresenteerd. Het ziet er naar uit dat de IASB tegemoet gaat komen aan verschillende wensen die Eumedion in het verleden heeft geuit, waaronder het definiëren van meer

subtotalen (zoals het begrip 'EBIT' dat nu binnen de internationale verslaggevingsregels (IFRS) geen definitie kent) en een betere samenhang tussen de primaire overzichten. Er wordt ook gekeken hoe IFRS een zinnigere disaggregatie van posten in de primaire overzichten kan bewerkstelligen en welke presentatieopties kunnen komen te vervallen in het kasstroomoverzicht. Het project omvat ook een verkenning van mogelijke toelichtingsvereisten voor posten die het bestuur identificeert als 'uitzonderlijk'. Eumedion zal zich mengen in het lopende debat dat hierover met name wordt gevoerd bij de IASB en European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) en reageren op het verwachte discussiepaper of *exposure draft* hierover. Eumedion zal de IASB ook aanmoedigen om de inzichten die dit project oplevert te laten neerslaan in IFRS 8 'Operating Segments'. Deze standaard hanteert een *through the eyes of management*-aanpak en biedt onvoldoende waarborgen voor voldoende disaggregatie van bedrijfsonderdelen en vergelijkbare definities van balansposten.

2.1.18 Mogelijke Europese uitzonderingen op IFRS

De Europese Commissie heeft in 2018 belanghebbenden geconsulteerd over een mogelijke hervorming van de verslaggevingsregels. In de consultatie kwam ook de vraag aan de orde of het nog wel passend is dat de Europese Commissie niet de mogelijkheid heeft eigenstandig de inhoud van de internationale financiële verslaggevingsstandaarden IFRS te wijzigen. Eumedion, de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) en het kabinet hebben zich onomwonden tegen dit idee uitgesproken. Een eventuele aanpassing van de internationale boekhoudregels staat haaks op het streven om te komen tot wereldwijd geldende internationale verslaggevingsstandaarden en zou het vertrouwen van beleggers in Europese beursvennootschappen ondermijnen. Een nieuw samengestelde Europese Commissie (mei 2019 zijn er Europese Parlementsverkiezingen) zal naar verwachting in de zomer van 2019 conclusies trekken uit de consultatie en eventueel nieuwe Europese beleidslijnen over de verslaggevingsregels ontwikkelen. Eumedion zal zich in 2019 blijven uitspreken tegen een mogelijke EU-variant op de IFRS-boekhoudregels.

2.1.19 European Corporate Financial Reporting Lab

EFRAG heeft onlangs, op verzoek van de Europese Commissie, het European Corporate Financial Reporting Lab opgericht. Dit in navolging van het Verenigd Koninkrijk waar een dergelijk *lab* al enkele jaren functioneert onder auspiciën van de Financial Reporting Council. Het European Corporate Financial Reporting Lab zal in 2019 meerdere werkgroepen creëren waarin beursvennootschappen en beleggers samen rond een specifiek thema innovaties op het gebied van verslaggeving verkennen. Het secretariaat zal beoordelen op welke thema's het mogelijk een nuttige bijdrage kan leveren.

2.1.20 Position paper toekomst verslaggeving

Momenteel wordt in diverse fora besproken op welke wijze beursvennootschappen tot betere verslaggeving kunnen komen over langetermijnwaardecreatie en hun duurzaamheidsbeleid, de

bijdrage aan de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals*) van de Verenigde Naties in 2030 en de weergave van *key performance indicators* hieromtrent. Daarnaast is er discussie over de wenselijkheid om over deze onderwerpen geharmoniseerde, wereldwijd toepasbare verslaggevingsstandaarden op te stellen en zo ja, wie dat dan zou moeten doen. Eumedion zal over deze thematiek in 2019 een *position paper* opstellen.

2.1.21 Werkgroep RJ 400 bestuursverslag

De RJ is voornemens om de gehele opzet van hoofdstuk RJ400 te herstructureren. Dit betreft de passages die ook voor Nederlandse beursvennootschappen van toepassing zijn op het bestuursverslag en het RvC-verslag. Het secretariaat van Eumedion is vertegenwoordigd in de desbetreffende werkgroep.

2.1.22 Witboek met hervormingsvoorstellen voor het opstellen van auditstandaarden

De huidige governance waaronder auditstandaarden wereldwijd worden vastgesteld blijkt onvoldoende toekomstbestendig te zijn. Deze conclusie werd door de IOSCO Monitoring Group in mei 2018 getrokken op basis van een uitgebreide consultatie waar Eumedion ook input aan heeft gegeven. Concrete hervormingsvoorstellen inclusief een transitieplan worden naar verwachting eind 2018 of begin 2019 gepubliceerd. Op voorhand is duidelijk dat beleggers een veel grotere rol in het proces tot het opstellen en wijzigen van auditstandaarden zal worden toebedeeld. Het secretariaat van Eumedion volgt deze ontwikkeling op de voet.

2.2 Dialoog met beursvennootschappen en AVA's 2019

Net als in de afgelopen jaren blijft Eumedion haar deelnemers ook in 2019 ondersteunen bij het bezoeken van AVA's en het voeren van een dialoog met individuele beursvennootschappen. Dit doet Eumedion door:

- Het faciliteren van een gezamenlijke dialoog met de belangrijkste Nederlandse beursvennootschappen, het maken van een zogenoemde scan voor milieu-, sociale en governanceprestaties (ESG-scan) ter voorbereiding hierop en het opstellen van een verslag van de dialoog. Het is aan de individuele deelnemers om de prioriteiten voor de dialoog vast te stellen. De spelregels voor de gezamenlijke dialoog zijn opgenomen in de uitvoeringsregels van de Beleggingscommissie van Eumedion;
- Het faciliteren van de deelnemers in het bezoeken van AVA's en het uitoefenen van het stemrecht aldaar onder andere door het rondsturen van de gegevens van de afgevaardigden van de deelnemers die de AVA's bezoeken;
- Het monitoren van de agenda's van de AVA's en de bestuursverslagen van de Nederlandse beursvennootschappen, onder andere met het oog op het verzenden van een *alert* naar alle deelnemers in het geval er, volgens de Beleggingscommissie, een controversieel onderwerp op de agenda van de AVA staat.

- Het opstellen van een evaluatie van het AVA- en bestuursverslagenseizoen en het verzenden van de Speerpuntenbrief naar de Nederlandse beursvennootschappen.

Daarnaast zal in 2019 worden bekeken of Eumedion de verslagen van de AVA's op haar website kan plaatsen, zodat Eumedion-deelnemers hier in hun eigen rapportages over de uitvoering van het stem- en *engagement*beleid hier gemakkelijk naar kunnen verwijzen/'doorlinken'.

Op 11 oktober 2018 heeft Eumedion de Speerpuntenbrief voor het AVA-seizoen 2019 naar de Nederlandse beursvennootschappen gestuurd. De Speerpuntenbrief 2019 roept de beursvennootschappen op om beter te rapporteren over hoe zij op lange termijn denken waarde te kunnen blijven creëren voor al hun belanghebbenden, inclusief de samenleving. Zo worden de vennootschappen verzocht om duidelijk te maken of en zo ja hoe de uitkomsten van de stakeholderdialogen en de op basis daarvan opgestelde materialiteitsmatrices van invloed zijn geweest bij het nemen van belangrijke strategische besluiten, zoals veranderingen in het verdienmodel. Eumedion roept de beursvennootschappen verder op om beter te rapporteren over de mate van diversiteit (in brede zin) binnen het bestuur en de RvC. Eumedion beveelt aan om dit te doen aan de hand van een competentiematrix, waarin een overzicht wordt gepresenteerd van zaken als zittingstermijn, geslacht, leeftijd, nationaliteit, kennis, professionele ervaring en de sociaal-culturele achtergrond. De Speerpuntenbrief is een vast onderdeel van de dialogen met de beursvennootschappen die in de aanloop naar het AVA-seizoen 2019 plaatsvinden.

Tijdens die dialogen zal het onderwerp 'genderdiversiteit' ook prominent aan de orde komen. Eumedion heeft in oktober 2018 namelijk de Nederlandse beursvennootschappen verzocht meer werk te maken van het benoemen van vrouwelijke bestuurders en commissarissen. Hiertoe heeft zij een brief naar alle beursvennootschappen gestuurd die nog onder het wettelijke streefcijfer van ten minste 30% vrouwelijke statutair bestuurders en commissarissen zitten. Eumedion schrijft in de brief dat divers samengestelde bestuursorganen leiden tot betere besluitvorming en tot een betere inschatting van de kansen en risico's. Eumedion dringt er daarom bij de vennootschappen op aan om een diversiteitsbeleid te ontwikkelen en om zich te committeren aan de doelstelling om binnen twee jaar meer vrouwelijke bestuurders en commissarissen ter benoeming aan de AVA voor te dragen. Eumedion wijst er in de brief op dat steeds meer institutionele beleggers hun stembeleid hebben gewijzigd in de zin dat zij tegen de (her)benoeming van mannelijke bestuurders en commissarissen stemmen als de vennootschap nog geen enkele of slechts een zeer beperkt aantal vrouwelijke bestuurders en/of commissarissen heeft. Eumedion zal in het evaluatierapport van het AVA-seizoen 2019 rapporteren of de brief zijn vruchten heeft afgeworpen.

2.3 Verantwoordelijkheden institutionele beleggers: inwerkingtreding van de Nederlandse Stewardship Code

Eumedion heeft in juli 2018 de eerste versie van de Nederlandse Stewardship Code gepubliceerd. De Stewardship Code vervangt per 1 januari 2019 de in 2011 opgestelde Eumedion *best practices*

voor betrokken aandeelhouderschap. Alle institutionele beleggers die aandelen houden in Nederlandse beursvennootschappen worden aangemoedigd om zich te committeren aan de principes van de *Stewardship Code*. In de principes van deze Code wordt uitgelegd hoe institutionele beleggers kunnen voldoen aan hun verantwoordelijkheden rond betrokken aandeelhouderschap op een manier die bijdraagt aan de langetermijnwaardecreatie door Nederlandse beursvennootschappen waarin is belegd en daarmee aan het langetermijnrisicogewogenrendement op hun beleggingen. Bovendien bieden de principes de mogelijkheid aan pensioenfondsen, verzekeraars en vermogensbeheerders om verantwoording af te leggen aan hun deelnemers en cliënten over de wijze waarop zij als betrokken en verantwoord belegger invulling (hebben) geven aan hun aandeelhoudersrechten. Als de institutionele beleggers voldoen aan de *Stewardship Code*, dan voldoen zij ook aan de nieuwe aandeelhoudersverplichtingen uit de herziene Europese richtlijn aandeelhoudersrechten die in 2019 effectief wordt. Tegelijk met de inwerkingtreding van de *Stewardship Code* zal gezamenlijk met de Pensioenfederatie een Servicedocument worden gepubliceerd dat praktische handvatten biedt aan institutionele beleggers om tot betekenisvolle implementatie van de Code te komen. Het Eumedion-secretariaat zal eind 2019 het eerste monitoring rapport over de naleving van de code publiceren. Ook zal in 2019 worden gesproken met de nieuwe Monitoring Commissie Corporate Governance Code om te bekijken of op termijn de *Stewardship Code* kan worden opgenomen in de Nederlandse Corporate Governance Code.

3. EVENEMENTEN

Eumedion zal wederom in het najaar (13 november 2019) een symposium organiseren over een actueel onderwerp in relatie tot corporate governance en duurzaamheid.

Daarnaast zal Eumedion in samenwerking met NN Investment Partners en de Rijksuniversiteit Groningen op 5 maart 2019 een seminar organiseren over 'ESG-engagement'. Aanleiding hiervoor vormen de inwerkingtreding van de Nederlandse *Stewardship Code*, het wetsvoorstel ter implementatie van de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten (waarin ook bepalingen over het engagementbeleid van institutionele beleggers zijn opgenomen), de inwerkingtreding van het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen en de handreiking die over ESG-egnagement is opgesteld door de United Nations Principles for Responsible Investments (UNPRI).

Voorts zal Eumedion op 12 en 13 februari 2019 de gastheer zijn van een door het International Corporate Governance Network (ICGN) georganiseerd congres in Amsterdam. Het ICGN is het wereldwijde netwerk van institutionele beleggers dat onder meer tot doel heeft goede corporate governance in de wereld te bevorderen. Tijdens het congres wordt een aantal actuele corporate governance- en duurzaamheidszaken besproken, zoals de perceptie van aandeelhouders over het Nederlandse beleggingsklimaat, de toekomstige structuur van accountantskantoren, de toekomst van de AVA, het gebruik van robots en kunstmatige intelligentie in de bestuurskamers en het organiseren van dialogen tussen aandeelhouders en andere *stakeholders* van beursvennootschappen. Deelnemers van Eumedion kunnen tegen een gereduceerd tarief deelnemen aan het congres.

4. DIENSTVERLENING

Eumedion biedt haar deelnemers diensten aan in relatie tot corporate governance en duurzaamheid. Eumedion informeert hen bijvoorbeeld over actuele ontwikkelingen op deze kernterreinen. En mocht het nodig zijn, dan geeft Eumedion aanvullende informatie in het kader van het formuleren en uitvoeren van een eigen stembeleid. Naast de beleidsbeïnvloedende activiteiten, zoals genoemd in hoofdstuk 2.1, worden de volgende diensten aangeboden.

4.1 Informatieverstrekking

- **Nieuwsbrief**

De maandelijkse nieuwsbrief van Eumedion blijkt door deelnemers én niet-deelnemers erg op prijs te worden gesteld. In 2019 gaat Eumedion dan ook door met de nieuwsbrief. In de nieuwsbrief worden de laatste (Nederlandse en Europese) ontwikkelingen op corporate governance- en duurzaamheidsgebied besproken die van belang zijn voor institutionele beleggers. Zo wordt daarin aandacht besteed aan opvallende zaken bij beursvennootschappen, standpunten van Eumedion, nationale en Europese wetgevingsinitiatieven op ESG-gebied en andere relevante ESG-zaken.

- **Alert service controversiële agendavoorstellen**

In 2019 handhaaft Eumedion haar *alert service* ten aanzien van (controversiële) agendapunten van AVA's. In het geval van een maatschappelijk veel besproken AVA of agendapunt, zullen de deelnemers sowieso op de hoogte worden gesteld van de overwegingen om wel of geen *alert* uit te sturen. De Eumedion-deelnemers kunnen de *alert* dan wel de overwegingen om geen *alert* uit te sturen gebruiken voor het bepalen van hun stemgedrag tijdens de AVA.

- **Legal alerts**

Deelnemers van Eumedion zullen in 2019 van belangwekkende beleidsonderwerpen op de hoogte worden gesteld via de verzending van zogenoemde *legal alerts*.

- **Website**

Via de website worden deelnemers en andere belangstellenden op de hoogte gehouden van actuele gebeurtenissen, discussies en Eumedion-standpunten. Op de website is informatie te vinden over de stichting, worden met enige regelmaat *blogs* van Eumedion-medewerkers gepubliceerd en is een uitgebreid archief te raadplegen. In 2019 zal de website van Eumedion worden aangepast om het gebruikersgemak en de toegankelijkheid van de informatie verder te optimaliseren.

- **Thought leadership**

Ook in 2019 zal Eumedion een actief mediabeleid voeren om de Eumedion-standpunten onder de aandacht van de media te brengen. Daarnaast dragen de Eumedion-medewerkers proactief bij aan de beleidsontwikkeling op het terrein van corporate governance en duurzaamheid door middel van het schrijven van opiniërende artikelen in kranten, tijdschriften, boeken, het houden van speeches en presentaties en deelname aan werkgroepen en rondetafels.

- **Social media**

In 2019 is het laatste nieuws van en over Eumedion via Twitter te volgen onder @eumedion. Ook heeft Eumedion een LinkedIn-account dat wordt gebruikt om nieuws van en over Eumedion te delen.

4.2 Dialoog

Ook in 2019 zal Eumedion de dialoog van haar deelnemers met de belangrijkste Nederlandse beursvennootschappen faciliteren. Tijdens deze dialogen, die gezamenlijk met vertegenwoordigers van Eumedion-deelnemers worden voorbereid, komt onder andere de Speerpuntenbrief van Eumedion aan de orde.

Daarnaast vertegenwoordigt Eumedion haar deelnemers tijdens verschillende *stakeholder* dialogen die door beursvennootschappen worden georganiseerd.

4.3 Vergadering van Deelnemers

Eumedion houdt in 2019 twee deelnemersvergaderingen.

- **Voorjaarsvergadering (18 juni 2019)**

Tijdens deze vergadering legt het Algemeen bestuur van Eumedion verantwoording af over het gevoerde beleid van het voorgaande jaar. Het bestuursverslag wordt besproken en de Vergadering van Deelnemers wordt voorgesteld de jaarrekening goed te keuren. Ook vraagt het Algemeen bestuur de Vergadering om decharge. Tevens wordt het Eumedion-evaluatierapport van het AVA-seizoen 2019 besproken.

- **Najaarsvergadering (19 december 2019)**

Tijdens deze vergadering wordt het beleidsplan voor 2020 besproken en vastgesteld, evenals de begroting voor 2020.

5. COMMISSIES

Het beleid van Eumedion wordt voorbereid in een vijftal commissies en één werkgroep, waarin afgevaardigden van de individuele deelnemers zitting hebben.

5.1 Juridische Commissie

In 2019 zal de Juridische Commissie zich in ieder geval bezighouden met de beleidsmatige onderwerpen die in de paragrafen 2.1.1. t/m 2.1.15 aan de orde zijn gesteld. De Juridische Commissie neemt het voortouw bij het opstellen van commentaren op consultatiedocumenten en op Nederlandse en Europese wetgevingsinitiatieven. Daarnaast heeft de Juridische Commissie de ambitie om *position papers* op te stellen over actuele corporate governance- en duurzaamheidsaangelegenheden als ondersteuning voor latere standpuntbepaling van Eumedion.

5.2. Verslaggevings- en auditcommissie

De Verslaggevings- en auditcommissie houdt zich onder andere bezig met beleidsmatige aspecten op het terrein van (niet-)financiële- verslaggeving, risicobeheersing en -management, en de rol en onafhankelijkheid van de externe accountant. De Verslaggevings- en auditcommissie neemt het voortouw bij het opstellen van onder meer commentaren op consultatiedocumenten van onder meer de RJ, de IASB, ESMA en de International Auditing and Assurance Standards Board. Voorts zal de commissie als 'klankbord' functioneren voor de Eumedion-vertegenwoordigers in de adviesorganen van EFRAG, de AFM en de RJ en zal zij het *position paper* over de toekomst van verslaggeving opstellen (zie paragraaf 2.1.19). In verband met het aftreden van de huidige commissievoorzitter, Angeli van Buren (PGGM), zal de commissie in 2019 een nieuwe voorzitter benoemen.

5.3. Onderzoekscommissie

De Onderzoekscommissie zal voortdurend bekijken of bepaalde onderwerpen zich lenen voor fundamenteel onderzoek op het werkerrein van Eumedion. Zo zal zij in 2019 het in opdracht van Eumedion door de Rijksuniversiteit Groningen uit te voeren onderzoek naar percepties van beleggers betreffende de relatie tussen beschermingsconstructies en aandelhouderswaarde van Nederlandse beursvennootschappen begeleiden. Voorts zal de Onderzoekscommissie het onderwerp voor het symposium 2019 uitwerken en sprekers benaderen.

5.4. Beleggingscommissie

De Beleggingscommissie overlegt over actuele en materiële corporate governance- en duurzaamheidszaken die bij individuele beursvennootschappen spelen. Zij bepaalt of een zogenoemde *alert* moet worden uitgestuurd wanneer een beursvennootschap een voorstel voor een AVA agendeert dat in belangrijke mate afwijkt van de geldende wetgeving, de Corporate Governance Code dan wel de Eumedion-aanbevelingen die zijn opgenomen in het Handboek Corporate Governance. Daarnaast zullen de leden van de Beleggingscommissie nauw betrokken

zijn bij het opzetten van en het participeren in een regelmatige dialoog met Nederlandse beursvennootschappen. De Beleggingscommissie is verder verantwoordelijk voor het opstellen van de evaluatie van het AVA-seizoen 2019 en het opstellen van de Speerpuntenbrief 2020. In ad hoc situaties wordt de Beleggingscommissie ook betrokken bij commentaren op wetsvoorstellen en/of consultatiedocumenten, welke door de Juridische Commissie of de Verslaggevings- en auditcommissie worden opgesteld.

5.5. Public Relations Commissie

De PR Commissie beoordeelt of bepaalde standpunten van Eumedion zich lenen voor het genereren van media-aandacht. De PR Commissie streeft ernaar om Eumedion geregeld in het nieuws te laten komen met standpunten en onderzoeksresultaten. Daarnaast is de PR Commissie actief betrokken bij het redigeren van het Eumedion-bestuursverslag, -beleidsplan en -persberichten en ondersteunt zij de directeur in zijn contacten met de media.

5.6. Werkgroep bestuurdersbezoldiging

De werkgroep bestuurdersbezoldiging werd in 2006 opgezet om de Eumedion-aanbevelingen betreffende bestuurdersbezoldiging op te stellen. De werkgroep heeft eind 2009 voorgesteld de aanbevelingen te herzien en om te vormen tot een set van uitgangspunten voor een verantwoord beloningsbeleid. Het Algemeen bestuur heeft deze set uitgangspunten in oktober 2009 vastgesteld en in de afgelopen jaren op een aantal punten gewijzigd. De werkgroep zal na het AVA-seizoen 2019 de Eumedion-aanbevelingen toetsen op bruikbaarheid en actualiteit en nagaan of zich knelpunten bij de naleving hebben voorgedaan. Eventueel zullen door de werkgroep voorstellen tot aanpassing van de Eumedion-aanbevelingen worden geformuleerd.

6. INTERNE ORGANISATIE

6.1 Werven van nieuwe deelnemers en onderhoud van contacten

Ook in 2019 streeft Eumedion ernaar om haar deelnemersbasis goed te onderhouden en waar mogelijk uit te breiden. Daarnaast blijft Eumedion ook in 2019 participeren in verschillende nationale en internationale organisaties om het geluid van de bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers te laten horen en om reeds in een vroeg proces betrokken te zijn bij de totstandkoming van beleid dat institutionele beleggers (mogelijk) zal raken. Eumedion participeert via het secretariaat dan wel haar deelnemers in onder meer de volgende organisaties en adviescommissies:

- Monitoring Commissie Corporate Governance Code;
- De Raad en de Stichting voor de Jaarverslaggeving;
- ICGN;
- Het Global Network of Investor Associations (GNIA);
- Het Global Stewardship Codes Network;
- Het Capital Markets Advisory Committee van de IASB;
- Het User Panel van de European Financial Reporting Advisory Group;
- De Expert Group on Technical Aspects of Corporate Governance Processes van de Europese Commissie;
- Het Adviserend panel van vertegenwoordigende organisaties van de AFM;
- De Commissie Kapitaalmarkt van de AFM;
- De Commissie Governance, Risk en Compliance van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA);
- Het Onderzoekscentrum Onderneming & Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen.

6.2 Deelname aan het maatschappelijke debat

Eumedion zal ook in 2019 een actieve bijdrage leveren aan het maatschappelijke debat over corporate governance en duurzaamheid. Onderdeel hiervan is het schrijven van ingezonden stukken op de opiniepagina van kranten en/of het schrijven van artikelen in vaktijdschriften. Voorts zullen de Eumedion-medewerkers de standpunten van Eumedion uitdragen door middel van het geven van lezingen en presentaties tijdens seminars en congressen alsmede door deelname aan werkgroepen, stakeholderdialogen en rondetafels.

6.3 Bestuur

In 2019 zal het Dagelijks bestuur vijf keer vergaderen en het Algemeen bestuur vier keer. Het Algemeen bestuur zal aan het eind van 2019 in ieder geval een nieuwe voorzitter moeten kiezen. Op 12 december 2019 eindigt namelijk de maximum zittingstermijn van zes jaar voor de huidige voorzitter, Garnt Louw. Verder verlopen in 2019 de eerste benoemingstermijnen van de huidige

vicevoorzitter Mariëtte Doornekamp (15 juni 2019) en van Wouter van Eechoud (5 oktober 2019). Deze twee bestuursleden kunnen voor een volgende termijn van twee jaar worden herkozen. De deelnemers van Eumedion zullen in 2019 bericht ontvangen over de kandidaatstelling voor de vacante post van voorzitter en de eventuele herbenoemingsvoorstellen. Indien het momenteel bij de Tweede Kamer aanhangige wetsvoorstel bestuur en toezicht rechtspersonen in 2019 wordt aangenomen, dan zal Eumedion een statutenwijziging voorbereiden om elementen uit dit wetsvoorstel in de statuten te verankeren. Daarnaast zal van de gelegenheid gebruik worden gemaakt om de statuten op een aantal plaatsen te actualiseren. Ook zal het in 2017 genomen besluit om de maximale zittingstermijnen van bestuurders te wijzigen van maximaal drie keer twee jaar naar maximaal twee keer drie jaar in voornoemde statutenwijziging worden meegenomen.

6.4 Secretariaat

Eumedion houdt kantoor in Spaces De Rode Olifant, Zuid Hollandlaan 7 in Den Haag. In 2019 zal bekeken worden of het driejarig huurcontract met Spaces voor een nieuwe periode van drie jaar zal worden verlengd. Het huurcontract is overigens elke maand opzegbaar.

7. CONTACT

Meer informatie over Eumedion is te vinden op onze website www.eumedion.nl.

CONTACT:

Eumedion

Zuid Hollandlaan 7

2596 AL DEN HAAG

Telefoon: 070 2040 300

E-mail: info@eumedion.nl

Twitter: @eumedion

Voor vragen met betrekking tot dit beleidsplan kunt u zich wenden tot:

Rients Abma (Directeur)

Toi van Rijn (Office Manager)

Martijn Bos (Beleidsmedewerker Verslaggeving & Audit)

Diana van Kleef (Legal counsel & Beleidsmedewerker Corporate Governance)

Daan Spaargaren (Beleidsmedewerker Duurzaamheid)

Vlnr: Daan Spaargaren, Diana van Kleef, Rients Abma, Toi van Rijn en Martijn Bos

Foto: Rogier Bos